

HA LỢI ĐẾ MẪU

Biên soạn: HUYỀN THANH

Ha Lợi Đế Mẫu, tên Phạn là **Hārīti**, hay **Hārīti**, dịch âm là Ha Lợi Đế, Ha Lợi Đế, Ha Lý Đế... Xưng đầy đủ là **Hārītye-mātr**, dịch âm là Ha lợi Đế Ma Đề Lý, dịch ý là Hoan Hỷ Mẫu, Ái Tử Mẫu, Thiên Mẫu, Công Đức Thiên.

Ha Lợi Đế Mẫu nguyên là một nữ Dược Xoa có Thần Thông rất lớn, là vợ của **Bán Chi Ca** (Pāñcika), là mẹ của 500 Quý Vương (có bản ghi 1000 Quý Vương) nên gọi là Quý Tử Mẫu. Sau này trở thành vị Thần Hộ Pháp trọng yếu của Phật Giáo

Căn Bản Thuyết Nhất Thiết Hữu Bộ Tỳ Nại Gia Tạp SỰ, quyển 31 ghi chép là: “Thời quá khứ, Quý Tử Mẫu vốn là vợ của một người chăn trâu trong thành **Vương Xá** (Rāja-grha), do nhân duyên bị mất đi đứa con trong bụng, nên trong lòng bà oán hận vô cùng, liền đem Công Đức đã bố thí cho vị Thánh **Độc Giác** (Pratyeka-buddha) hồi hướng, phát nguyện thành tựu **nguyện tà ác** là đời sau sẽ sinh vào thành Vương Xá, ăn con của mọi người trong thành. Sau đó như lời nguyện, bà được sinh vào thành Vương Xá làm nữ Dược Xoa tên là **Hoan Hỷ** (Hārīti, hay Hārīti), cha là Thần Dược Xoa **Sa Đa** (Śata) của thành Vương Xá. Sau khi Nữ Dược Xoa lớn lên, gả cho **Bán Chi Ca** (Pāñcika) con của Dược Xoa **Bán Già La** (Pañcala) của nước **Kiên Đà La** (Gandhāra) ở phương bắc, sinh được 500 đứa con, đứa con út tên là **Ái Nhi** (Priyaka).

Do quả báo của Tà Nguyện đời trước, nên nữ Dược Xoa Nữ thường hay vào trong thành Vương Xá bắt trẻ con ăn thịt, khiến cho mọi người trong thành Vương Xá kinh

hoàng, chẳng biết phải làm như thế nào. Sau khi được vị Thiên Thần thủ hộ trẻ con trong thành Vương Xá mách bảo, mới biết là Ha Lợi Để Dục Xoa Nữ đã làm, liền y theo sự mách bảo của Thiên Thần đi đến khẩn cầu Đức Phật Từ Bi điều phục nữ Dục Xoa này.

Đức Phật nhận lời xong, liền đến chỗ ở của Ha Lợi Để Dục Xoa Nữ, nhân lúc nữ Dục Xoa không có ở nhà, liền đem đứa con bà yêu thương nhất giấu trong cái Bát.

Khi Dục Xoa Nữ về đến nơi ở của mình, không thấy đứa con đó, lập tức kinh hoàng chạy đi tìm kiếm khắp mọi nơi, cũng không thấy tung tích hình ảnh đứa con yêu thương, liền đập ngực than khóc bi thảm, cất lớn tiếng gọi con tựa hồ như muốn phát điên. Bà vội vã chạy đến chân trời góc bể, từ Địa Ngục cho đến các tầng Trời, đau đớn hỗn loạn, tìm kiếm gào thét than khóc thê thảm. Khi đến nơi cư trú của Bắc Phương Đa Văn Thiên thời được Thiên Vương chỉ điểm cho bà đi đến chỗ Đức Thế Tôn đang cư ngụ thì mới có thể tìm thấy được đứa con yêu thương của bà.

Ha Lợi Để Dục Xoa Nữ vội vã đến nơi Đức Thế Tôn đang an trú, khẩn cầu Đức Thế Tôn trả lại đứa con thương yêu của bà. Đức Phật liền răn bảo bà: *“Ngươi chỉ mất đi một trong 500 đứa con mà đã đau đớn thê thảm muốn phát điên, huống chi là những bậc cha mẹ có con bị Ngươi ăn thịt, lại còn đau khổ biết chừng nào?!...”*

Ha Lợi Để Nữ nghe sự dạy bảo của Đức Phật xong, đột nhiên tỉnh ngộ, từ đây liền y theo sự dạy bảo của Đức Phật, không những không dám gây nguy hại người đời, ngược lại trở thành người thủ hộ của trẻ con.

Đức Phật cũng Từ Bi dạy bảo Đệ Tử, lúc nhận vật cúng dường của thí chủ thì ở cuối đường bày thức ăn trên một mâm, gọi tên Quý Tử Mẫu và những đứa con của bà cùng nhau thọ nhận vật cúng dường, khiến cho họ ăn no vĩnh viễn không có đói khổ.

Trong các Phật Điển khác như: **Quỷ Tử Mẫu Kinh_Tập Bảo Tạng Kinh, quyển 9_Đại Dục Xoa Nữ Hoan Hỷ Mẫu tinh Ái Tử thành tựu Pháp_Ma Ha Ma Gia Kinh, quyển Thượng** với **Nam Hải Ký Quy Nội Pháp Truyện, quyển 1 ...** ghi chép về Bản Duyên của Quỷ Tử Mẫu Thần, đại lược tương đồng với tích truyện bên trên. Có điều **Tập Bảo Tạng Kinh** nói đứa con yêu ấy (Ái Tử) tên là **Tần Già La** (Pingala) lại nói có một vạn đứa con. Còn **Quỷ Tử Mẫu Kinh** thì nói có một ngàn đứa con

.)**Quỷ Tử Mẫu Kinh** ghi nhận là: “Ha Lợi Để Mẫu có 1000 đứa con, 500 con ở trên Trời, 500 con ở dưới đất đều có Đại Lực, thống suất hàng vạn quân Quỷ làm rối loạn chư Thiên và Nhân Gian một cách độc ác. Sau này Đức Phật dùng sức phương tiện triệu tập 1000 Quỷ Vương đó lại, khiến cho họ phải chịu 500 hình phạt thì họ mới bắt đầu vào đường Thiệu”.

.)**Đại Dục Xoa Nữ Hoan Hỷ Mẫu tinh Ái Tử thành tựu Pháp** ghi chép là:

Bấy giờ Đức Phật ngự tại Tinh Xá **Trúc Lâm** ở thành Vương Xá vì các Người, Trời diễn nói Pháp Yếu.

Thời có nữ Đại Dục Xoa tên là **Hoan Hỷ** dung mạo đoan nghiêm có năm ngàn Quyển Thuộc thường trụ tại nước Chi Na hộ trì Thế Giới. Là con của **Sa Đa Đại Dạ Xoa** và là vợ của **Bán Chi Ca Đại Dạ Xoa Tướng** (Xưa nói là **Tán Chi**, tức nói sai vậy) sinh được năm trăm người con có uy lực lớn cùng các Quyển Thuộc đi đến nơi Đức Phật ngự rồi lui ra, ngồi một bên.

Phật bảo: “Này Hoan Hỷ Mẫu ! Nay ngươi có thể nhận Giáo Sắc của Như Lai. Ta muốn khiến ngươi buông xả, trừ bạo ác, giúp đỡ các Hữu Tinh. Đều ban bố sự không sợ hãi đến tất cả người nữ đã sinh con trai, con gái ở thành Vương Xá với cõi Thiệu Bộ Châu này”

Thời Hoan Hỷ Mẫu bạch Phật rằng: “Thế Tôn! Nếu như vật thời con với các đứa con sẽ ăn thứ gì?!....”

Phật Bảo: “Ngươi chỉ cần khởi tâm hiền lành chẳng hại Hữu Tình thời Ta sẽ răn dạy các Thanh Văn đệ tử, mỗi bữa ăn sẽ thưởng cho ngươi ăn và ở cuối lối đi sẽ để một phần thức ăn, kêu gọi tên ngươi với các đứa con đều khiến được no đủ. Nếu có thức ăn dư thì ngươi có thể hồi thí cho tất cả Quỷ Thần... thấy đều vận tâm khiến cho họ được no đủ.”

Thời Hoan Hỷ Mẫu bạch Phật rằng: “Thế Tôn ! Nay con xin quy mệnh Đức Như Lai, phụng Giáo Sắc của Đức Phật, chẳng dám vượt trái. Tất cả người dân đã sinh con trai, con gái trong thành Vương Xá với các Quốc Thổ thời con đều ủng hộ khiến cho họ được an vui, chẳng để cho tất cả các Quỷ Thần ác được dịp thuận tiện hãm hại. Nguyện xin Đức Như Lai hộ niệm cho con “

Đức Phật nói: “Lành thay! Lành thay Hoan Hỷ Mẫu! Nay ngươi có thể ở trong Pháp Luật hiền thiện của Như Lai, thọ nhận **Tam Quy Ngũ Giới** khiến cho ngươi trong đêm dài thoát khỏi các khổ được an vui lớn. Ấy là Quy Phật Pháp Tăng, chẳng giết sinh mệnh cho đến uống các thứ rượu là nơi học của ngươi. Ngươi nên thọ trì”

HÌNH TƯỢNG CỦA HA LỢI ĐẾ MẪU

Hình tượng phụng thờ của Ha Lợi Đế Mẫu phần nhiều là tượng Thiên Nữ xinh đẹp, tay trái ôm một đứa con, tay phải cầm Quả Cát Tường

.)**Đại Dược Xoa Nữ Hoan Hỷ Mẫu tinh Ái Tử thành tựu Pháp** ghi chép là: “**Hoan Hỷ Mẫu** như hình Thiên Nữ thật xinh đẹp, thân màu hồng trắng, mặc áo báu lụa của cõi Trời, đầu đội báu, tai đeo khoen, vòng xuyên bằng vỏ ốc màu trắng, mọi thứ Anh Lạc trang nghiêm thân ấy, ngồi trên tòa báu lớn, thòng bàn chân phải xuống dưới. Ở hai bên tòa lớn, cạnh đầu gối đều vẽ hai đứa bé. Tay trái của Mẫu ấy ôm một đứa bé tên là **Tất-Lý Dạng Ca** (Priyaka) rất đoan chánh, tay phải cầm quả Cát Tường để gần vú, hai bên đều vẽ Thị Nữ quyền thuộc hoặc cầm cây phất trắng, hoặc vật dụng trang nghiêm.

.)Kinh **Ha Lợi Đé Mẫu Chân Ngôn** ghi chép là: “**Ha Lợi Đé Mẫu**, làm hình Thiên Nữ thuần màu vàng, thân khoác áo ngoài (Thiên Y), đầu đội mào, đeo Anh Lạc, ngồi trên Đài to lớn (tuyên đài), thông hai bàn chân xuống dưới. Ở hai bên bàn chân vẽ hai đứa bé (hài tử). Bên cạnh Tuyên Đài, ở trên hai đầu gối đều vẽ một đứa bé. Tay phải ôm một đứa bé, ở trong bàn tay phải cầm quả Cát Tường.

.)Nam Hải Ký Quy Nội Pháp Truyện ghi chép là: Các Chùa ở phương Tây, thường ở nơi cửa phòng hoặc bên cạnh bếp ăn, đắp tượng hình Quỷ Tử Mẫu ôm một đứa con ở dưới đầu gối của bà có năm hoặc ba đứa, dùng biểu thị cho tượng đó, đồng thời mỗi ngày trước Tượng ấy đều cúng dường đầy những thức ăn.

Do Ha Lợi Đế Mẫu quyền thuộc của bốn vị Thiên Vương, có thế lực lớn. Nếu người có tật bệnh, không có người nối dõi mà chân thành cung kính bày thức ăn dâng tiền ấy cầu xin con thời đều được toại nguyện

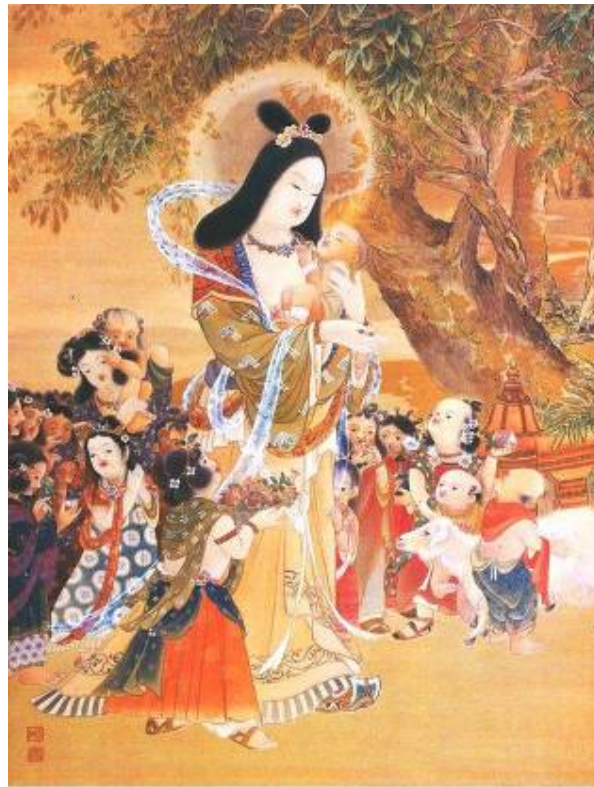
_Do trong Phẩm **Đà La Ni** của Kinh **Pháp Hoa** ghi nhận Ha Lợi Đế Mẫu với mười nữ La Sát cùng thề thủ hộ cho Hành Giả trì kinh Pháp Hoa, cho nên **Nhật Liên Tông** ở Nhật Bản rất tôn sùng vị Thần này, lại xác định Quý Tử Mẫu Thần là Bản Tôn trong Pháp tu của Nhật Liên Tông và đặc biệt thờ riêng một mình Tôn này qua hình Quý phần nộ, xong cũng có người tạo hình Thiên Nữ để phụng thờ. Tông này xác nhận là: **hình Quý** là dụng để phá Tà điều phục, còn **hình Thiên Nữ** là dụng để cầu sinh con được an ổn.

_Các dạng Tôn Tượng khác là:

捣蒜布母图(兔子母神) 富田溪仙画202.4*174.15cm

Do căn cứ vào Thuyết **Quý Tử Mẫu Thần** chẳng những hộ trì Phật Pháp mà còn là vị Thần bảo hộ cho phụ nữ, trẻ con... hoàn toàn tương đồng với tín ngưỡng **Thất Ma Nương Nữ Thần** của người **Mân Nam** với người **Đài Loan**, thậm chí có nói Pháp: “Nếu người có tật bệnh không có con mà thiết bầy thức ăn dâng tiến để cầu con thời thấy đều được toại nguyện”, cho nên tại đất Hán, **Quý Tử Mẫu Thần** hoàn toàn tương đồng với sự giải thích về công hiệu của **Sinh Nương Nương** trong Đạo Giáo Trung Hoa

Do Quý Tử Mẫu phát Thệ sẽ làm vị Thần Bảo Hộ cho sản phụ và trẻ con được bình yên. Đời sau vì sùng kính Bà nên gọi là **Tử Mẫu Thần**.

Vì Ha Lợi Đế Mẫu vốn có thế ước là hộ tri Pháp Quán Âm nên các Đại Quán Âm đều dùng Thần Mẫu làm quyến thuộc.

Dùng **Quý Tử Mẫu Thần** làm Bản Tôn của Pháp Tu xưng là **Ha Lợi Đế Mẫu Pháp**, Pháp tu này chủ yếu để khẩn cầu sinh sản được bình an, tăng thêm tiền của giàu có. Ngoài ra trong các Kinh Quĩ còn có nhiều Pháp Tiêu Tai, trừ bệnh...

1_ Ha Lợi Đế Mẫu Thịnh Triệu Ấn:

Dem bàn tay phải cặp dưới lưng bàn tay trái sao cho móng ngón trỏ ở lòng bàn tay trái, hướng bàn tay trái về thân triệu vời ba lần.

Chân Ngôn là:

ॐ ऽ ऽ ऽ म्मलिका हिते स्वाहा

OM_ DUNDU MĀLIKĀ HITE SVĀHĀ

2_ Ha Lợi Đế Mẫu Ái Tử Ấn:

Chắp hai tay lại, co hai ngón cái cùng để ở trong lòng bàn tay.

Chân Ngôn là:

ॐ ऽ ऽ ऽ म्मलिका हिते स्वाहा

OM_ DUNDU MĀLIKĀ HITE SVĀHĀ

Bản khác ghi nhận Chân Ngôn của Ấn này là:

ॐ ऽ ऽ ऽ ऽ ऽ स्वाहा

OM_ ṬIVI ṬINI SVĀHĀ